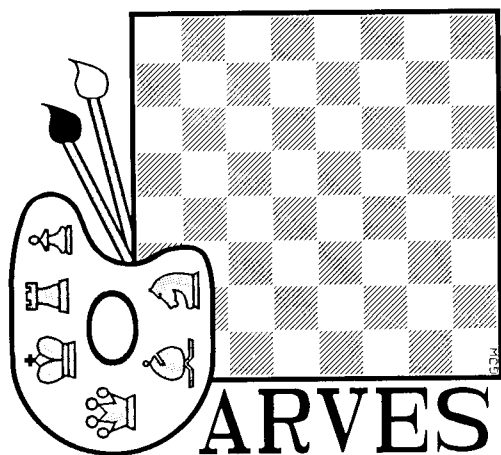

EBUR

Orgaan van de

ALEXANDER RUEB VERENIGING

voor Schaaakeindspelstudie

Kwarttaalschrift, 5e jaargang, nummer 3, november 1993

Redactioneel

EBUR 5e jaargang nummer 3, november 1993

door Harold van der Heijden

Zover ik uit de contacten met enkele prominente ARVES-leden heb begrepen, zijn de donkere wolken rond ARVES weliswaar nog niet helemaal opgetrokken, maar luidt de verwachting voor de komende tijd 'opklaringen met hier en daar een bui'.

Ik neem aan dat het bestuur in een volgend nummer in de vorm van bestuursmededelingen op zijn minst de meest noodzakelijke informatie aan de leden zal verstrekken.

Wel meen ik te kunnen zeggen dat het met ons blad *EBUR* voor de wind gaat. Weliswaar moet ik ruiterlijk erkennen dat het (nog) niet gelukt is om alle plannen voor de redactie te concretiseren, maar dat komt vooral door logistieke problemen en een tekort aan tijd. Misschien kunnen we de volgende jaargang de puntjes op de i zetten.

Het grote nadeel aan het redacteurschap van een clubblad is dat het later nauwelijks nog interessant is om het blad in te kijken, hetgeen de kans op het rechtzetten van fouten nogal verkleint. Daar ik samen met René Olthof *EBUR* al sinds de oprichting van ARVES samenstel(de) moet de kritische noot dan ook van u komen.

Ik hoorde laatst op de bijeenkomst in Delft tot mijn grote verbazing dat sommige leden zo zorgvuldig *EBUR* bestuderen dat ze een achterstand van een paar nummers hebben. En dat levert resultaat op! Ik ontving een

schrijven van mijn studie-correspondentie-vriend Alain Pallier vanaf zijn vakantie-adres, alwaar (! waar kun je rustiger *EBUR* lezen?) hij uit het hoofd wist dat een studie-achtig 'partij-fragment' uit het artikel van Wiersma in werkelijkheid een eindspelstudie was. En zelfs de componist, en plaats en datum van publicatie bleek Alain zich correct te herinneren! "Waarom heb ik al die moeite gedaan voor mijn studie-database?", dacht ik nog, maar in een volgende brief kwam de aap uit de mouw. Toevallig had hij net een artikel over de bewuste componist in *Europe-Echecs* (#414, juli/ augustus 1993) geschreven, met bovengenoemde studie uiteraard! Nog aardiger was de reactie van Robert Timmer, die over deze kwestie en aanverwante gevallen een buitengewoon leuk artikel aanbood voor ons blad (zie blz. 14 e.v.).

Anticipaties blijven de gemoederen bezighouden. In dit blad twee randverschijnselen: anticipatie door partijfragmenten en auto-anticipatie. Natuurlijk horen wij graag uw mening!

Een geliefd onderwerp in een studieblad of rubriek is het kraken van studies. Jasper van Atten demonstreert echter de edeler kunst van het renoveren!

Een zeer belangrijk onderdeel van dit nummer is het jury-rapport van het **MEES jubileumtoernooi**, georganiseerd door ARVES ter ere van de 70e ver-

jaardag van Wouter Mees. Gelukkig bleek de titel van het artikel in het vorige nummer (Van Uitstel komt Afstel) te refereren aan het thema, en geen betrekking te hebben op het jury-rapport.

Maar dé klapper van deze en de komende *EBUR* is zonder enige twijfel het artikel van Buijs en Hendriks. Het onderwerp 'corresponderende velden' is waarschijnlijk een van de meest ingewikkelde onderwerpen uit ons vakgebied, en vele deskundigen hebben hun licht hierop al laten schijnen. Denk niet in de laatste plaats aan het artikel (en boek) van Teun Balemans ('Het geheim van de toegevoegde velden', *EBUR* 1993/2). Toch is de bijdrage van Buijs en Hendriks zeer vernieuwend gezien hun wetenschappelijke, systematische aanpak. Zij streefden ernaar een eenduidig en correct systeem op te stellen, wat niet alleen toepasbaar is op de dans van de koningen in statische pionnenformaties, maar ook op stellingen waarin de verdediger niet alleen behoeft af te wachten. Hun methode is in principe ook geschikt voor andere eindspelen (met stukken) waarin corresponderende velden een rol spelen. In het volgende nummer van *EBUR* nog een soortgelijk artikel, evenals een bespreking van hun zojuist verschenen boek: *Spiegelen, Springen, Schuiven, Draaien*. De materie is pittig: 'Luister en huiver!'.

Van Uitstel komt Afstel (deel 2)

door Wouter Mees

Hier volgt dan het beloofde jury-rapport. Er gaan echter enkele mededelingen aan vooraf.

- Inderdaad ontbreekt op diagram 4 van deel 1 een witte toren op d4.
- Voorts meldt de hoofdredacteur dat de sprinkhaan (en naar ik aanneem ander gespuis) voortaan automatisch op diagram ingevoerd kan worden. *EBUR* ligt daarmee dan vóór op de rest van de wereld. Niets staat thans de introductie van de "fairy-studie" in de weg. Nooit van gehoord? Volgend maal!

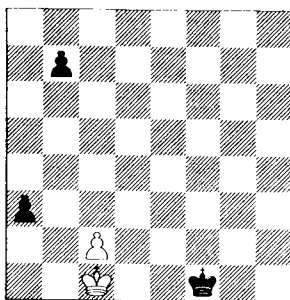
- Verder moet het duidelijk zijn dat de studies van diagram 2 en 3 van de hand van Cortlever zijn.

- De ingezonden studies 9 t/m 14 waren ter oplossing aangeboden. Doch tot op de sluitingsdatum van 1 november had zich slechts één oplosser gemeld: onze expenningmeester Henk Muzerie, die alles nagenoeg goed had. Aan de andere overige 88 leden de vraag wat er aan schortte. Te moeilijk? Te gemakkelijk? Te koud geweest? Te warm? Geen tijd gehad? Koudwatervrees? Of gewoon geen zin?

Maar dan nu de resultaten. Als uw geweten knaagt kunt u zich revancheren. Door de commotie van het afgelopen jaar is het testen van de inzendingen er wat bij ingeschoten, en kunnen er nog best eens verborgen gebreken aan het licht komen.

Om mijzelf het thema uit te leggen heb ik onderstaand miniatuurje gecomponeerd; als dank

opgedragen aan alle deelnemers. Zie het eerste diagram.

1) W.J.G. Mees, eerste plaatsing: wit maakt remise

1.Kb1 b5 2.Ka2 b4 3.Kb3 (3.c4? bxc3 4.Kb3 a2! -+) 3...Ke2 4.c4 (4.c3? a2 5.Kxa2 bxc3) 4...bxc3 (4...a2? 5.Kxa2 +-) 5.Kxc3 = (niet méér dan elementaire eindspeltheorie!).

Onder woorden gebracht: In de verleiding speelt wit de zetten 3.c4 en 4.Kb3 in de verkeerde volgorde (type 1), waardoor de zwarte e.p.-slag roet in het eten kan gooien. Door de juiste volgorde te kiezen: 3.Kb3 en 4.c4, zet wit zwart "voor het blok": hetzij de e.p.-slag op het verkeerde moment uitvoeren, dan wel deze mogelijkheid geheel verspelen.

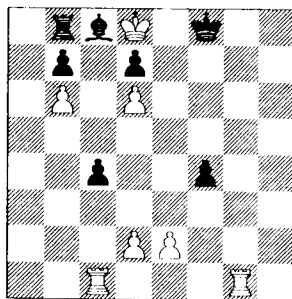
Opgemerkt wordt dat ook 4.c3? een verleiding is (type 2); dan behoudt zwart de mogelijkheid, op het gewenste moment op c3 te slaan.

Hier tot op zekere hoogte een bijkomstigheid; echter met zicht op zelfstandige mogelijkheden tot uitwerking.

Voor de studies was het thema nauw begrensd, met een verleiding type 1. Bij de problemen kon volstaan worden met een verleiding type 2. Misschien zijn er nog andere mogelijkheden; dit vraagt om een liberale beoordeling!

Problemen en studies worden dus afzonderlijk berecht. De inzendingen staan met auteursnaam aan het slot van het rapport nog eens afgedrukt.

Bij de afdeling problemen krijgt nr. 7, een zeszet, een prijs. Zie het tweede diagram.

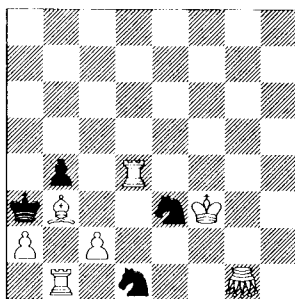

2) Jasper van Atten: mat in 6 zetten

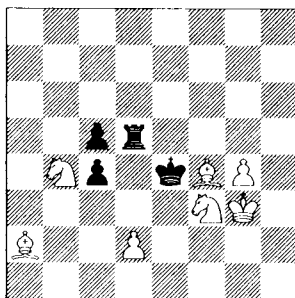
1.e4 (1.d4? Kf7 2.Tcf1 Ke6 3.e4 fxe3!) 1...Kf7 (er dreigde 2.Tcf1 Kf7 3.Tf4 Ke6 4.Tf5 etc.) 2.d4

(2.Tcf1? Ke6! 3.d4 cxd3!)
2...Ta8 3.Tcf1 Ta5 4.Txf4 Tf5
5.Tf5 Ke6 6.Tg6 mat.

Een zuivere uitwerking van type 1, in tweevoud: twee pionnen worden - in de juiste volgorde! - zo vroeg mogelijk opgespeeld, om de zwarte pionnen direct voor de fatale keus te stellen: Nu niet, dan nooit.

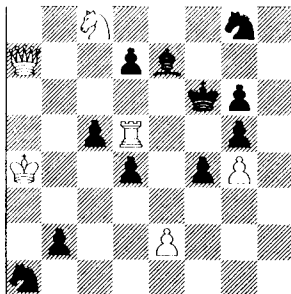

4) mat in 2

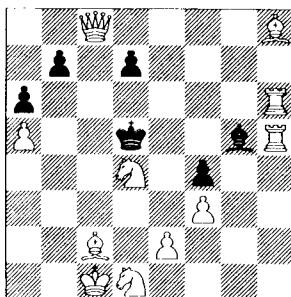

5) mat in 2

Bijzondere vermeldingen voor de nrs. 4, 5 en 6, waarbij aangetekend moet worden dat de beide tweezetten (4 en 5) het maximaal haalbare vertonen doch van eenvoudig karakter blijven. De driezetting (nr.6) heeft originele trekjes doch is qua uitvoering m.i. wat onbeholpen. Het zelfmat

6) mat in 3

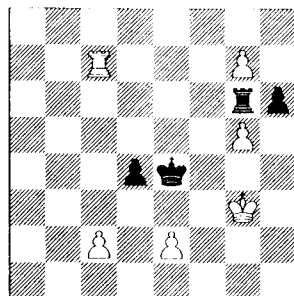
8) zelfmat in 7

(nr.8) is best een aardig probleem, met aan beide zijden e.p.-spel. Maar het is niet thematisch omdat "uitstel is afstel" nergens aan de orde wordt gesteld.

En dan de studies. Hier waren enkele teleurstellingen te incasieren. De inzendingen worden stuk voor stuk besproken. Om na te spelen!

Op zich zelf is nr. 9 een goede studie. Wit heeft een wankel materieel voordeel, en de witte toren staat slecht opgesteld. De zet 1.c4? zou direct beslissen doch blijft een slag in de lucht zolang 1...dxc3 mogelijk is. De zet moet dus voorbereid worden; c4 is pas effectief als de witte toren via b4 naar de g-lijn verplaatst kan wor-

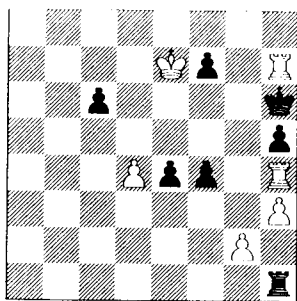
den om de promotie van g7 door te drukken.

9) wit wint

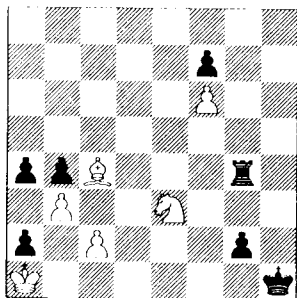
Dus 1.Kh3 of 1.Kh4; welke van de twee is goed? Er dreigt nu gxh6 met opmars van de wK, en zwart moet dus op g5 slaan. Niet met de pion natuurlijk, omdat de zT dan na Kg4-h5 in de knel komt, maar met de toren: 1...Tgx5. Nu volgt 2.c4 dxc3 (wat anders? 2...Ke3 3.Te7+ of 2...Ke(f)5 3.Tc5+ en Tgx5 laat zwart geen enkele kans) 3.Tc4+, en nu 3...Ke3 4.Tc3+ Kf2 5.Tf3 Ke2 6.Tg3 en wint, of 3...Kd5 4.Tg4 c2 5.Tgx5; en nu blijkt waarom 1.Kh3 wel, en 1.Kh4? niet goed is: 5...hgx5 met schaak zou zwart alsnog remise opleveren: 6.Kh5 c1D 7.g8D Ke4=. Nog even de vraag wat er na 1.c4 dxc3 en dan pas 2.Kh3 zou volgen. Dan zou 2...hgx5 wel goed zijn voor zwart: 3.Kg4 c2 4.Kh5 Tgx7, en remise. De zet 1.Kh3 bevat een voorplan, volgens streng "Nieuw-Duitse" principes. Maar waar blijft nu het gevraagd "uitstel is afstel"? Het voorplan is wel zuiver, maar berust op een ander motief! Gelukkig is er nog een verleiding: 1.Kh3 Tgx5 2.c3? Th5+ 3.Kg3 Tg5+ 4.Kh4 of Kf2 dxc3 en =. Na 2.c4 betekent Th5+ inderdaad afstel van dxc3. Strikt genomen voldoet deze waarde-

volle studie niet aan het opgegeven thema (verleiding type 2).

10) wit wint

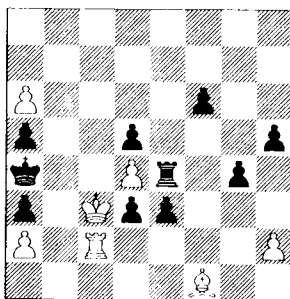
Bij nr. 10 is dat wel het geval. Zwart dreigt met zowel Kxh7 als Kg5. Nu is 1.g4? (Kxh7? 2.Kxf7 en mat) voorbarig wegens 1...fxg3, b.v. 2.Lxe4 Te1 3.Kf6 Tf1+ 4.Ke5 f6+! 5.Ke6 Kg5 (6.Lg2 Tf2), en zwart wint. Ook 1.Lxe4 Te1 2.g4? fxg3! (vooral niet 2...Txe4? 3.Kf6, zie verder-op) maakt geen verschil. Maar 1.Lxe4 Te1 (of 1...Kg5 2.Txh5+ Kxh5 3.g4+ hxg3 4.Lxh1) 2.Kf6! is wel goed: 2...Txe4 3.g4! fxg3 4.Txe4; en na 3...Te6+ (of Kh7) 4.Kxf7 is fxg3 niet meer mogelijk. Een aardige studie, met typi-

11) remise

sche "en passant"-effecten, zij het nogal kort. Merk op dat de zet g2-g3 in het verhaal niet voorkomt.

Van nr.11 is de uitwerking niet zuiver; maar bovendien is er ernstige twijfel over de correctheid. Het opruimen van g2 door 1.Pxg2 Txg2 2.Ld5 heet niet te gaan wegens 2...a3 3.Kxa2 Kg1 4.Lxg2 Kxg2 5.c4 bxc3 6.Ka3 Kf2 7.b4 Ke2 (op 1...Kxg2? zou 2.Lxf7, 3.Ld5+ en 4.f7 volgen). Maar 1.Pxg2 Txg2 2.bxa4 wordt niet door de auteur aangegeven. De auteursoplossing luidt: 1.Ld5 axb3 (of Tg3 2.Pxg2 axb3 3.Pe1 Kh2 4.Lb3 Tg1 5.Lxf7=) 2.Pxg2 Txg2, en nu is er een verleiding: 3.c4? bxc3 4.Lxg2+ Kg1! -+. Aardig; maar wederom niet gebaseerd op "uitstel is afstel". Wel goed is direct 3.Lxg2+ Kxg2 4.c4 bxc3 pat, of 4...b2 5.Kxb2, en bxc3 is niet meer mogelijk. Dit verklaart ook waarom 4.c3? zou falen. Maar helaas, niet alleen wegens b2+ doch ook wegens Kf3; nog wel de door de auteur aangegeven zet. Dit bederft het 'type 2' effect.

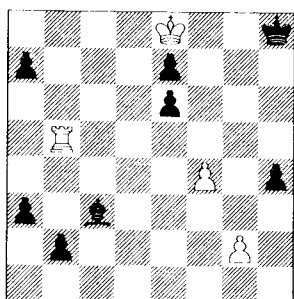

12) wit wint

Nog grotere vragen levert nr. 12. Na de (in mijn ogen vrij overbodige) inleiding 1.Lxd3 e2

2.Txe2 Txe2 3.Lxe2 Le8 is de positie op zich zelf wel duidelijk. Na 4.h4 wordt gxh3 afgestraft met 5.a7 Lc6 6.Lxh5 Kb5, of h2, 7.Le8 enz. En als zwart 4...f5 speelt volgt 5.a7 Lc6 6.Ld3 Lb7 (weg van de diagonaal a4...e8) 7.Lxf5 Kb5 8.Lxg4 hxg4 9.Kd2, in het kwadraat van g4, waarna de witte h-pion dóór kan lopen. Niet 9.Kd3? wegens Kb6 10.h5 Kxa7 11.h6 Lc8! Waar blijft nu "uitstel is afstel"? De auteur stelt dat 9...gxh3 illegaal is en het thema openbaart. Maar deze g-pion komt van h5 en is pas later ter plekke gearriveerd! Een plaatsvervangende spijtoptant dus.

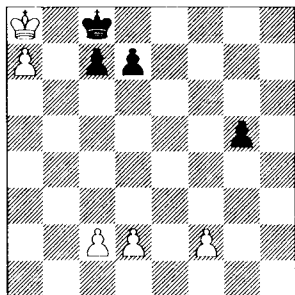
Inmiddels is het helemaal niet duidelijk waarom wit niet een andere zetvolgorde zou mogen kiezen; 4.a7 Lc6 5.h4 f5 6.Ld3 Lb7 7.Lxf5 enz. De auteur geeft aan dat 4.Ld3? faalt op 4...Lc6 5.h4 gxh3 6.Lg6 Kb5 7.a7 Kb6=; of 5.Lg6 Kb5 6.a7 Kb6 7.Lxh5 g3! 8.hxg3 Kxa7=; hetgeen allemaal wel duidelijk is omdat wit hier een tempo verliest. Maar dat valt buiten het thema.

13) wit wint

Wel een thematisch zuivere uitwerking vinden wij bij nr. 13. Na 1.Kf7 b1d 2.Txb1 (dreigt 3.Kg6) Kh7 (op 2...a2 volgt

3.Tb5 e5 4.Kg6) 3.g4! Kh6 (of a2 4.Th1 Lf6 5.g5 Lxg5 6.fxg5 etc.) 4.Tb5!; maar niet 3.Tb5? Kh6 4.g4 hxg3. Ook gaat niet: 3.Th1? Lf6! 4.g4 Kh6 5.Th2 e5 6.fxe5 Lxe5 7.Th4+ Kg5=. Tot zover is alles O.K.; 4.Tb5 kan niet met hxg3 beantwoord worden, zodat slechts 4...e5 overblijft. De auteursoplossing gaat nu verder met: 5.Tb8 exf4 6.Tg8 Maar Muzerie geeft aan dat 5.Tc5 (dreigt 6.Txc3 en 6.Tc6) ook wint! De conclusie is dat de studie tot en met de vierde zet correct is doch dan een ernstige dual vertoont.

14) remise

Tenslotte de zeer interessante nr. 14, die een antivorm vertoont. Het principe is duidelijk: Als de witte c- en d-pion vastlopen of geslagen zijn moet de f-pion opspelen. Als deze dan geslagen wordt is het pat; maar als de g-pion doorloopt (en de f-pion dus ook) bereikt deze alléén remise als de zK op c8 staat en bovendien de diagonaal h1-a8 verstopt is. Niet goed is daarom b.v.: 1.c4? g4! 2.c5 c6 3.d3 Kc7 4.d4 Kc8 5.d5 cxd5 6.c6 d6! 7.c7 Kxc7 en zwart wint (8.f4 g3 9.f5 g2 10.f6 g1D 11.f7 Dg7; met zK op c8 zou het nu remise zijn). Of (1.c4? g4) 2.d4 c5 3.d5 Kc7 4.d6+ Kc8 5.f4

g3 6.f5 g2 7.f6 g1D 8.f7 Dg2 mat. Goed is slechts volgens de auteur 1.d4 g4 2.d5 d6! (na 2...c5(6) 3.d6 zou wit nog winnen!) 3.c4 c5 (na 3...c6? wint wit met 4.c5!), en nu zou 4.dxc6? verlies opleveren; doch 4.f4 geeft na 4...gxf3 pat omdat 5.dxc6 niet meer mogelijk is, hetgeen ook het geval is na 4...g3 5.f5 g2 6.f6 g1D.... 8...Dxf8=.

"Uitstel is afstel" geldt hier dus voor wit, en is voor hem voordelig. Dat dit strikt genomen niet thematisch is (in de omschrijving was er sprake van een zwarte e.p.-slag) moeten wij maar gauw vergeten. Toch nog even de opmerking dat (1.d4 g4 2.d5 d6) 3.f4? gxf3? 4.c4 c5! 5.dxc6 voor een verleiding 'type 1' door zou kunnen gaan; doch 4...f2 gaat ook en berdeft het effect. Dat 1.c3? noch 1.d3? na 1...g4 succes heeft laat zich gemakkelijk inzien. Blijft over de belangrijke zet 1.f3?! De auteur heeft zich zeer veel moeite getroost om te bewijzen dat zwart dan wint. Bijvoorbeeld 1...c5 2.c3 c4! 3.d4

cx d3 etc. Maar de voortzetting 1...c5 2.d3! (gevolgd door c3 en d4) wordt door hem merkwaardigerwijze niet genoemd. M.i. is 1.f3 wel degelijk een nevenoplossing, helaas!

Al met al blijven slechts de nummers 9, 10 en 13 ter beoordeling over. Géén echte prijskandidaten. Aan de nr. 10 ken ik een eervolle vermelding toe, aan de nummers 9 (goed, maar niet geheel volgens het opgegeven thema) en nr. 13 (wel thematisch, maar met een gehavende staart) beide een eervolle vermelding.

Gaarne mijn dank aan "toernooi-directeur" René Olthof, die mij de inzendingen anoniem heeft toegespeeld. Nu pas ga ik mijn op de hoogte stellen van de deelnemers...

Toch best een interessant experiment, dat voor herhaling vatbaar is. De uitslag wordt drie maanden na het verschijnen van dit nummer van kracht.

nr. 4) Jan Hein Verduin, bijzondere vermelding

1.c4!

nr. 5) Jan Hein Verduin, bijzondere vermelding

1.d4 dreigt 2.Lb1

nr. 6) Jasper van Atten, bijzondere vermelding

1.c4 dxe3 (fxe3,d6) 2.Db6+ (Da6+, Db/a6)

nr. 7) Jasper van Atten, prijs

zie rapport, 2e diagram

nr. 8) Henk Boumeester, niet thematisch

nr. 9) Henk Enserink, bijzondere vermelding

1.Kh3 Tgx5 2.c4 (c3?) dxc3 3.Tc4+ Ke3 4.Txc3+ Kf2 5.Tf3+ Kxc2 6.Tg3 +

nr.10) Harrie Grondijs, eervolle vermelding

1.Lxe4 (1.g4?) Te1 2.Kf6 (2.g4?) Txe4 3.g4 Te6+ (fxg3) 4.Kxf7 (Txe4) enz.

nr.11) Harrie Grondijs, correctheid dubieus, niet thematisch

1.Ld5 axb3 2.Pxg2 Tgx2 3.Lxg2+ (c4?) Kxg2 4.c4 (c3?) bxc3 pat

nr.12) Harrie Grondijs, thematisch dubieus

1.Lxd3 e2 2.Txe2 Txe2 3.Lxe2 Le8 4.h4 (Ld3?) f5 5.a7 Lc6 6.Ld3 Lb7 7.Lxf5

Kb5 8.Lxg4 hxg4 9.Kd2 (Kd3?) en wint (9...gxh3 illegaal)

nr.13) Jasper van Atten, bijzondere vermelding

1.Kf7 b1D 2.Txb1 Kh7 3.g4 (Tb5?) Kh6 4.Tb5 c5 5.Tb8 of Tc5, en wint

nr.14) Harold van der Heijden, incorrect

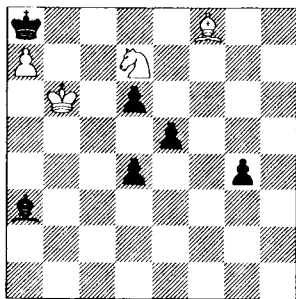
1.d4 g4 2.d5 d6 3.c4 c5 4.f4 gxf3 pat, of 4...g3 ... 6.f6 g1D 7.f7 Df1 8.f8D=;

maar ook 1.f3 c5 2.d3 =

(Un)solved Mysteries

door Harm Benak

Er waren deze keer 7 oplosers en die hadden alle dezelfde oplossing voor studie 3. Twee oplosers (van Oosterhout en Mees) kwam deze studie bekend voor, waarbij Mees zelfs nog een aantal gelijksoortige studies wist; Birnov (1932), Raina (1932), Bron (1950) en Skuia (1956). De heer van Donk vond uiteindelijk de componist, namelijk dr. A. Wotawa. Verder had deze studie als eerste plaatsing de *Osterreichische Schachzeitung* (1953). Uit Wotawa's boek *Auf Spurensuche mit Schachfiguren* komt de volgende oplossing:

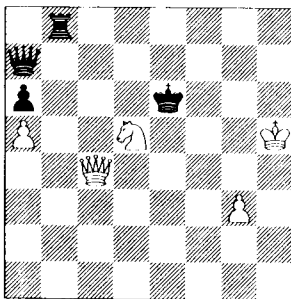
studie 3: Wotawa: wit wint

1.Kb6-a6 La3-c5 2.Lf8xd6
Lc5xa7 (of 2...Lxd6 4.Pb6 mat)
3.Ld6-b8! La7-c5 (of 3...Lb6
4.kxb6 en 5.Kc7) 4.Lb8xe5 Lc5-
a7 5.Le5-b8 La7-c5 6.Lb8-g3!
Lc5-a7 (of 6...d3 7.Pxc5 d2
8.Pa4 en mat volgt) 7.Lg3-f2 g4-
g3 8.Lf2-g1 (en niet 8.Lxg3 d3

met remise) 8...g3-g2 9.Lg1-f2
g2-g1D 10.Lf2xg1 en wint.

Niet echt moeilijk, maar wel mooi.

Zoals verwacht bleek studie 4 erg lastig. Ik kreeg daarop 5 inzendingen die, wat de varianten betreft, voor het grootste gedeelte met elkaar overeenkwamen (maar niet helemaal!). Maar verder liepen de meningen over deze studie nogal uiteen. Mees vond het bijvoorbeeld heel aardig (maar tekende wel aan dat er nogal wat duals in de vertakkingen zaten), maar Muzerie vond dat dit eigenlijk nauwelijks een studie genoemd kon worden (en vond hem daardoor historisch niet oninteressant). De uiteindelijke oplossing is een mengeling van alle inzendingen, waarbij de duals in de zijvarianten zoveel mogelijk zijn geschrapt.

studie 4: Van Sluiter: wit wint

1.Pd5-c7+ Ke6-f6 (1...Ke5/f5
2.Df4 mat; 1...Kd6/7 2.De6+
Kxc7 3.De7+ en wint; 1...Ke7
2.De4+ Kf8 3.Df4+ Kg7/8
4.Dg5+ Kh8 5.De5+ Kh7 6.De7+
Kh8 7.Kg6 Tb6+ 8.axb6 Dxb6+
9.Df6+ Dxf6+ 10.Kxf6 en wint)
2.Dc4-f4+! Kf6-g7 (2...Ke7
3.Dg5+ Kf7 4.Dg6+ en wint;
2...Ke7 3.Dg5+ Kf8 4.Pe6+ en
wint) 3.Df4-g5+ Kg7-h8
(3...Kf8 4.Pe6+ en wint; 3...Kf7
4.Dg6+ en wint) 4.Dg5-e5+
Kh8-h7 (4...Kg8 5.Kh6 en wint)
5.De5-e7+ Kh7-h8 6.Kh5-h6
Tb8-h6+ 7.a5xb6 Da7xb6+
8.Pc7-e6 (8.De6 wint ook, maar
niet zo mooi) 8...Db6-e3+ 9.Pe6-
f4! De3xe7 10.Pf4-g6+ Kh8-g8
11.Pg6xe7+ en wint.

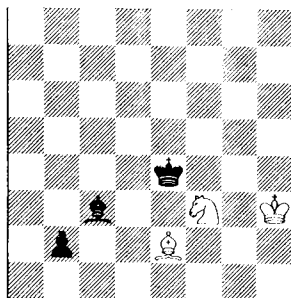
Verder vond Muzerie iets interessants over studie 1. Deze is volgens Bondarenko (*Een galerij van schaakstudies*, no. 390) namelijk van Fabricius-Lauritzen, *Nationaltidende* 1906. Is deze studie nu 'geleend' of heeft Bondarenko het verkeerd? Wie hier meer over weet kan naar mij schrijven.

Dan nu de twee nieuwe mysteries. Studie 5 is gecomponeerd door F.W.B. van Eijsinga en gepubliceerd in *Elseviers Weekblad* (13 dec. 1969). De oplossing is nooit gepubliceerd, maar is waarschijnlijk niet al te moeilijk. Studie 6 is waarschijnlijk veel lastiger en in ieder geval veel ouder. Gecomponeerd door W. Korteling en in november 1913

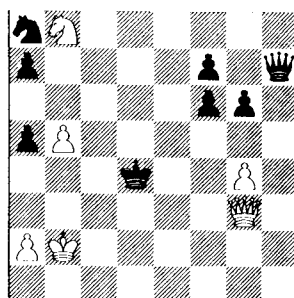
gepubliceerd in het *Tijdschrift van de Nederlandse Schaakbond*, echter zonder oplossing. Wie probeert tachtig jaar later alsnog de oplossing te vinden?

Stuur Uw oplossingen en andere opmerkingen naar onderstaand adres. Let hierbij op de uiterste inleverdatum voor de kopij van het volgende nummer.

Harm Benak
B.Bosmaweg 12
7961 CX Ruinerwold

studie 5: Van Eijnsinga: remise

studie 6: Korteling: wit wint

Thematische zuiverheid

door **Henk Muzerie**

Een lastig begrip, in probleem en studie, is thematische zuiverheid. Wij kwamen een aardig voorbeeld tegen.

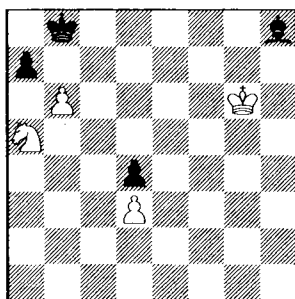

diagram 1

Liburkin, 1947

wit aan zet wint (diagram 1)

1.Pc6+ Kb7 2.bxa7 Ka8 3.Kf7 Kb7 4.a8D+ Kxa8 5.Kg6+.

De clou is de wederzijdse zetsdwang aan het eind (waz =; zaz +).

Halberstadt, 1953
 wit aan zet wint (diagram 2)

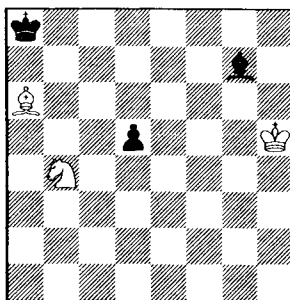

diagram 2

1.Pc6 d4 (anders K---d3, Lc8, K---a6 en mat) **2.Kg6! Lh8** (of 2...Lf8 3.Kf7 en 4.Ke8) **3.Ld3!** (zie diagram 3). Wit wint als boven: **3...Kb7 4.Pd8+** enz. Maar als wit hier aan zet zou zijn wint hij op vrijwel dezelfde manier: **4.Pd8 Le5 5.Le4** enz. De zet Pd8 wordt niet door Kb7

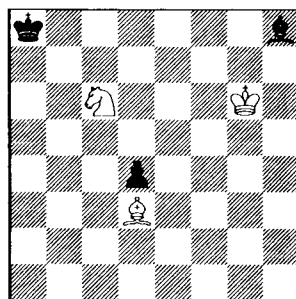

diagram 3

mogelijk gemaakt, hij dreigde al! Van wederzijdse zetsdwang is geen sprake, de clou is verdwenen, de bewerking is thematische onzuiver. Tegelijk een aardige illustratie bij het thema zetsdwang-en-dreiging.

De Saavedra-studie II

door Harold van der Heijden

Was de inkt van *EBUR* 1993/1 nog niet helemaal droog, vond ik me daar toch een prachtige studie die er nog bij had gemoeten.... Helaas was er in *EBUR* 1993/2 onvoldoende ruimte, en leek me deze eenling ook een beetje als mosterd na de maaltijd komen. Gelukkig bezorgde iemand van mijn werk ('ben jij die Harold van der Heijden uit *KIJK*?) me een kopietje van de rubriek van ons ARVES-lid Tim Krabbé in de *KIJK* van september 1993. Dat verschaft me juist voldoende stof voor een smakelijk toetje:

Dat Tim nogal begaan is met het lot van de minderheden in het schaakspel was u ook natuurlijk al eerder duidelijk geworden, en ik kan me dan ook voorstellen dat een verhaal over minorpromoties op zijn minst zijn aandacht trekt. Zo ook mijn artikel in *EBUR* over de Saavedra-studie. Tim wijst zeer terecht op het ontbreken van

de volgende studie van Troitzky met het thema 90° gekanteld!

26) A. Troitzky

[+0430.32d5a6]

5.p *Ceske Slovo* 1924

**1.h7 Tg5+ 2.Kxd6 Txb5 3.Kc7
Le6 4.Kb8 Ld5! 5.Txd5 Txd5
6.h8T! Td6 7.Kc7** wint

Zoals ik de vorige keer schreef, kon ik de studie van Gurgendize (nr 19) zeer waarderen vanwege de onverleidelijke verleiding (of is verleidelijke onverleiding een betere term?).

De volgende studie van Pogosjants (die dus nog niet in mijn database voorkwam!) is zonder meer in dit kader ook zeer speciaal. Het is overduidelijk een Saavedra, maar dan zonder de promotie! Sterker nog, er is helemaal geen pion te bekennen in de beginstelling!

27) E. Pogosjants

[+0410.00d1a1]

Shakhmaty v SSSR, 1976

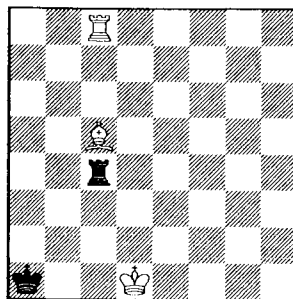

diagram 27

**1.Ld4+!! Txd4+ 2.Kc2 Ta4
3.Kb3** en wint

Normaal maak je met zo'n rudimentair gevalletje natuurlijk nauwelijks indruk, maar u zult het met mij eens zijn dat dit de spreekwoordelijke uitzondering op de regel is.

Herhaalde oproep

- Is ook een van uw eerste probeersels een versie van de Saavedra-studie?
- Kent u nog meer Saavedra's die aan mijn aandacht zijn ontsnapt?

Stuurt u mij dan even een kaartje!

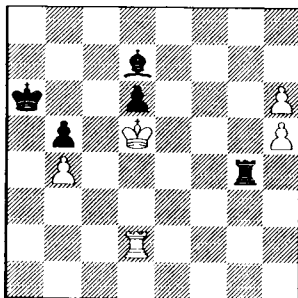
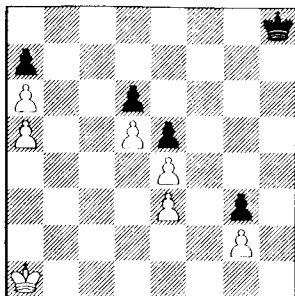

diagram 26

HET BALLET DER KONINGEN.

Korresponderende velden en de computer.

door J.Buijs en R.Hendriks

1) Ebersz 1930: W aan zet wint

Wanneer men de gemiddelde schaker met de stelling van diagram 1 konfronteert, en erbij vertelt, dat de zwarte koning na 1.Kb1! in zetnood is, reageert hij met verbijstering en ongeloof. Toch heeft de witte koning op elke zet van de zwarte een antwoord dat de zetdwangsituatie handhaaft, net zolang tot hij onvermijdelijk de zwarte pion op d6 of g3 veroverd. Het lijkt of beide koningen een rituele dans uitvoeren, waarbij elke pas aan strikte regels is onderworpen. De schrijvers van dit artikel zijn bezig met een uitgebreid onderzoek naar die regels, om ze onduidelijk te beschrijven en magie en mythe te vervangen door logische verklaringen. Een bespreking van alle systemen om korresponderende, of toegevoegde, velden te ontdekken bewaren we voor een aparte publikatie. Een systeem willen we toch aan een zo breed mogelijk

publiek bekend maken, om twee redenen.

Het traditionele terrein van de toegevoegde velden, koningen en pionnen, is te overzien en in meetkundige termen te beschrijven. Maar zetdwang en toevoeging kunnen ook in andere eindspelen een rol spelen. Klassiek zijn de voorbeelden van paard tegen loper. In dat soort stellingen is het aantal te onderzoeken posities van de stukken zeer veel groter dan in pionnen-eindspelen. Bovendien is de vraag, welke velden voor een bepaald stuk vanuit een bepaalde positie bereikbaar zijn, voor andere stukken veel moeilijker te beantwoorden dan voor koningen. De problemen zijn eerder topologisch dan meetkundig.

Nu is het systeem dat we de lezer willen voorleggen speciaal bedacht voor de computer. In de oorspronkelijke publikatie (CLARKE; een naam in kapitalen verwijst naar de literatuur-opgave) wordt de methode echter gedemonstreerd aan de hand van een stelling waarin de verdedigende partij kansen heeft op tegenaanval. Daarom zullen we eerst, in het eerste deel van dit artikel, een beschrijving geven van dit systeem op grond van een stelling waarin de verdedigende partij volkomen kansloos is. In het tweede deel zullen we aangeven, hoe tegenkansen in het

systeem kunnen worden verwerkt. Als er computerschakers, of misschien zelfs wiskundigen, zijn die commentaar willen leveren, nodigen we hen hierbij uit, hun reacties aan ons op te sturen.

deel I

Om te beginnen keren we terug naar diagram 1. In navolging van ZINAR hebben we de stelling gespiegeld, zodat wit de aanvallende partij is, terwijl zwart verdedigt. Daardoor kan in het vervolg steeds de afkorting W worden gebruikt voor de aanvallende partij en Z voor de verdediger.

Als W wil winnen, zal hij ofwel op d6, ofwel op g3 moeten slaan. Z kan Kxd6 niet meer verhinderen, als de WK c6 bereikt. Bijvoorbeeld WKc6, ZKe7: 1.Kc7! (Kb7? Kd7! remise) en d6 valt. We noemen c6 daarom een kritiek veld. De WK kan c6 alleen bereiken via b5. Beantwoordt Z die zet met Kc7 of Kd7, dan kan de WK het kritieke veld c6 niet betreden. Op de koningsvleugel is g3 een kritiek veld: na Kxg3 kan Z niet meer voorkomen, dat de WK achter de g-pion aan naar f5 en e6 gaat, waarna alsnog Kxd6 volgt. Om Kxg3 te verhinderen, moet Z de zet Kf3 beantwoorden met Kh4. Omdat de afstand van c7 naar h4 groter is dan de afstand van b5

bijvoorbeeld op c1 staat, mag de ZK niet naar c8/d8/e8/f8/g8/h8/c7/d7. Dat geeft immers posities waarin W aan zet wint. Als de ZK op c8 of c7 staat, kan hij alleen verliezende zetten doen. Vandaar het cijfer 1 aan de rechterkant op het kruispunt van c1 en c8/c1 en c7 in de tabel. Bij b5 zijn alle posities voor W gemarkeerd, behalve d7. Dat betekent, dat Z aan zet verliest, tenzij de ZK naar d7 gaat. Omdat d7 niet bereikbaar is vanaf f8/g8/h8/d7(!)/f7/g7/h7/f6/g6/h6/g5/h5/g4/h4, krijgen al die posities rechts het cijfer 1. Voor elke positie van de WK geldt, dat de ZK om niet te verliezen naar een veld moet, waar nog geen cijfer voor W staat.

5. Posities die voor W nog niet zijn gemarkeerd, maar vanwaaruit hij een voor Z met 1 gemarkeerde positie kan bereiken, krijgen links het cijfer 2. In de positie WKd3, ZKf6 verliest Z aan zet. De WK kan op d3 komen vanaf c2/d2/e2/c3/c4. De posities e2-f6 en c4-f6 hebben links al het cijfer 1, maar bij c2-f6, d2-f6 en c3-f6 staat nog niets. Daar komt aan de linkerkant het cijfer 2. 6. Nu moet opnieuw worden onderzocht, of de ZK in bepaalde posities alleen verliezende zetten kan doen. In de positie WKc3, ZKg5 kan de ZK naar f6/g6/h6/h5/g4/h4. Dankzij de 2. op f6 kan de ZK alleen naar voor W gemarkeerde velden. Daarom komt bij de positie c3-g5 aan de rechterkant een 2 te staan.

7. Vervolgens kijken we, of er posities nog niet zijn gemarkeerd, vanwaaruit W een voor Z met 2 gemarkeerde positie kan bereiken. Die posities krijgen links het cijfer 3, zoals c2-g5: W

aan zet laat Z verliezen door Kc3! Op deze manier gaan we verder tot er geen enkel cijfer meer kan worden toegevoegd.

8. Voor de duidelijkheid worden er dan nullen ingevuld bij posities waar een cijfer ontbreekt. Vandaar 10 bij b5-c8 en 01 bij b5-d7. In het eerste geval betekent de nul (0): Z aan zet verliest niet; in het tweede geval (0.): W aan zet wint niet. Anders dan CLARKE vinden wij het beter de linker nullen wel in de tabel op te nemen. Deze maken het duidelijker zichtbaar dat het andere getal rechts staat en bovendien helpen ze bij het vinden van korresponderende paren. Staat de WK op c4, dan moet de ZK op e7 gaan staan. Uit de rest van de kolom van e7 blijkt dat dit veld ook het enige antwoord is op WKa4. Door korresponderende velden in het diagram bij W en Z hetzelfde nummer te geven, kan het resultaat van de tabel zichtbaar worden gemaakt (fig. 1b).

							7	8	9	10

1b) nummering van de korresponderende velden

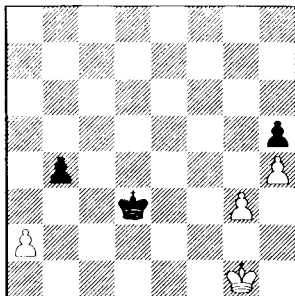
Voor het vinden van de optimale zetten blijft echter de tabel het eenvoudigste hulpmiddel.

We nemen nu de proef op de som met de positie die de langste zettentreks oplevert, WKa1, ZKg7

(80): 1.Ka2! (07) Kf7 (70) 2.Ka3! (06) Ke7 (60) 3.Kb2 (45) (even goed is Ka4, 05) Kf8 (50) 4.Kb3! (04) Ke8 (40) 5.Kc2 (13) (even goed is Kb4, 03) Ke7 (33) (even goed is Kf7, 30) 6.Kd2! (12) Kf6 (20) 7.Kd3! (01) en een gewonnen positie is bereikt. W aan zet gaat dus steeds naar een veld dat de positie met het laagste cijfer (afgezien van nul) aan de rechterkant oplevert, want dat cijfer geeft aan, in hoeveel zetten Z gaat verliezen. Z aan zet streeft naar een positie waarin links een nul staat, of anders een zo hoog mogelijk cijfer, want daaruit blijkt, in hoeveel zetten W gaat winnen.

deel II

Als Z de witte plannen kan verijdelen door een tegenaanval is de situatie minder overzichtelijk. Het is niet voldoende om achteraf de tegenkansen te inventariseren en op grond daarvan een aantal korresponderende velden te schrappen. De samenhang van de korrespondentie wordt verbroken, zodat ook de cijfers bij posities die niet direkt met een tegenkans samenhangen, onbetrouwbaar worden. Maar het is mogelijk de tegenkansen in de tabel op te nemen nog voordat de overige cijfers worden ingevuld. Deze aanpak zal worden gedemonstreerd aan de hand van een stelling van Réti. Deze stelling heeft nogal wat pennen in beweging gebracht (CHERON nr. 749, MAIZELIS nr. 708, ZINAR nr. 756, ECE nr. 1266, WALKER). Om ervoor te zorgen, dat Z de verdedigende partij is, hebben in navolging van ZINAR de stelling gespiegeld. W probeert te winnen, hetzij door g4 hg4 h5 enzovoort, hetzij door Kxb4.

2) Réti 1929, Z aan zet houdt remise

Eerst worden de posities met zetdwang opgezocht. Als de WK op d3 staat, moet de ZK naar d5 gaan, anders volgt Kc4. De ZK mag niet naar b5 of c5, omdat dan g4 wint. Zo vormen ook WKc3:ZKe5 en WKf3:ZKf5 korresponderende paren. Zie bijvoorbeeld WKc2, ZKe5: 1.Ke3 Kf5 2.Kd4 Kg4 3.Kc4 Kxg3 4.Kxb4 Kxh4 5.a4 en na a8D wint W nog net door Dh1. Maar Z kan in de tegenaanval gaan door a2 te bedreigen. Dat lukt alleen, als WKf3 wordt beantwoord met ZKc3 (WKf3, ZKc3): 1.g4 hg4+ 2.Kxg4 (als de WK niet op f3 stond, kon W deze zet gebruiken om de h-pion op te spelen) Kb2 3.h5 Kxa2 4.h6 b3 5.h7 b2 6.h8D b1D remise. Op WKf3 heeft Z dus twee verdedigingen: ZKf5 en ZKc3. Hieruit volgen nog twee posities waarin Z aan zet verliest, maar W aan zet niet wint, WKf2:ZKe4 en WKc2:ZKd4. Bijvoorbeeld WKf2, ZKe4: 1...Kd4 2.g4 hg4 3.Kg3 en wint, maar 1.Ke2 Kd4 2.Kd2 Ke4 3.Kc2 Kd4 remise, want g4 heeft alleen zin als de WK in staat is de zwarte vrijpion tegen te houden.

Z kan ook proberen met Kg4 de witte g-pion aan te vallen. W kan dan op twee manieren reageren:

door b4 aan te vallen of door gebruikte maken van de beperkte bewegingsvrijheid van de ZK. In het laatste geval verliest Z (WKf1, ZKf5): 1...Kg4 2.Kg2 Kf5 3.Kf3 en wint/(WKc1, ZKf5): 1...Kg4 2.Kf2 Kh3 3.Kf3 Kh2 4.g4 en wint. Kg4 heeft dus geen zin als de WK op e1, f1, g1, e2, f2, g2 of e3 staat. Staat de WK op c1, d1, c2, d2 of d3, dan beslist de snelheid van de a-pion (WKc1/d1/d2, ZKf5): 1...Kg4 2.Kc2 Kxg3 3.Kb3 Kxh4 4.Kxb4 Kg3 5.a4 h4 6.a5 h3 7.a6 h2 8.a7 h1D en 9...Da8 met winst /(WKc2/d3, ZKf5): 1...Kg4 2.Kb3/c4 Kxg3 3.Kxb4 Kxh4 4.a4 Kg3 5.a5 h4 6.a6 h3 7.a7 h2 8.a8D en 9.Dh1 met winst. Als de ZK op f5 staat, kan Z aan zet dus zelfs winnen, als de WK op c1, d1 of d2 staat.

Om er achter te komen hoe de posities met zetdwang samenhangen met andere posities van de koningen, maken we een tabel volgens het systeem van CLARKE. Omdat de posities met zetdwang op de d-, e- en f-lijn liggen, is het voldoende de c-lijn tot en met de g-lijn te onderzoeken, met de WK op de eerste tot en met de derde rij, de ZK op de vierde tot en met de achtste. Onmogelijke posities (bijvoorbeeld WKf3, ZKe4) krijgen een streepje.

Allereerst worden de extra kansen voor Z ingevuld: als de WK op e2 staat, wint W aan zet niet, als de ZK op d4 staat. Hetzelfde geldt voor WKf2, ZKe4. Deze posities krijgen de aanduiding 0. in de tabel. Verder houdt Z remise met Kc3, als de WK op f3 staat. Vandaar de aanduiding .0 bij de posities WKf3, ZKc4/d4. Bovendien verhindert Z dat W

wint (door zelf te winnen), als de WK op c1/d1/d2 staat en de ZK op f5. Vandaar de aanduiding .0 bij deze posities. Het is niet juist deze extra kans in een apart systeem te verwerken, zoals bij MAIZELIS: de zwarte mogelijkheden hebben geen zelfstandige betekenis, maar spelen alleen een rol voor zover ze delen van het witte winstplan onbruikbaar maken. Als dat meteen aan het begin wordt onderkend, komen ook de posities die met de vrijdelde winstposities samenhangen, vanzelf korrekt in de tabel.

		4	4	4	4	5	
	3	3	3	4	5		
	2	2	3	4	5		
	1	2	3	4			
		1	2	3			
		2	3	4			
	2	3	3	4	5		
	3	3	4	4	5		

2a) W < Z: W wint door Kxb4

Z heeft niets aan welke kans dan ook, als hij b4 niet kan dekken. In fig. 2a staat de afstand tot b4 aangegeven. Als het getal bij W kleiner is dan bij Z, wint W aan zet (1. in de tabel). Hieraan worden alle posities toegevoegd, waarin de WK ook ongeacht de afstand verhindert dat de ZK b4 dekt: WKd3, ZKc6/d6; WKe3, ZKd7/e7/e6 en WKf3, ZKe6/f6/e7/f7/e8/f8 (1. in de tabel). Deze posities vallen niet allemaal samen met de winnende posities op grond van d3:d5, e3:e5 en f3:f5. Om ze in de tabel te kunnen terugvinden zijn ze daarom gemerkt met ♖ (= W aan zet veroverd b4).

	Z	c8	d8	e8	f8	g8	c7	d7	e7	f7	g7	c6	d6	e6	f6	g6	c5	d5	e5	f5	c4	d4	e4
W																							
c1		110	110	116	115	111	0	60	56	115	111	0	40	50	110	111	0	0	0	110	50	0	50
d1		110	110	110	115	111	10	05	50	115	111	10	40	30	110	111	10	0	0	110	10	40	50
e1		14	10	10	10	114	14	40	04	40	114	10	40	30	40	110	10	0	0	0	10	40	30
f1		14	15	10	10	110	14	45	50	05	110	10	40	30	40	10	10	0	0	0	10	40	30
g1		14	10	10	10	10	14	40	0	60	06	10	40	0	40	50	10	0	0	0	10	0	30
c2		111	111	111	111	111	110	110	114	111	111	0	40	114	111	111	0	20	110	111	50	0	110
d2		111	111	111	111	111	10	10	10	113	111	10	03	30	113	111	10	20	20	110	14	40	04
e2		111	111	111	111	111	11	10	10	110	111	11	10	02	110	111	10	10	20	110	10	03	30
f2		11	11	11	11	111	11	13	10	10	110	11	13	30	03	110	11	10	20	20	11	10	02
g2		11	11	11	11	11	11	10	10	10	10	11	10	0	40	04	11	10	0	20	11	10	30
d3		111	111	111	111	111	111	111	111	111	110	110	110	111	111	111	10	01	110	111	-	-	-
e3		111	111	111	111	111	11	111	111	111	111	11	10	110	110	111	11	10	01	110	11	-	-
f3		11	11	111	111	111	11	11	111	111	111	11	11	110	110	110	11	11	10	01	10	10	-

11 = W aan zet kan b4 slaan zonder dat Z het verhindert.

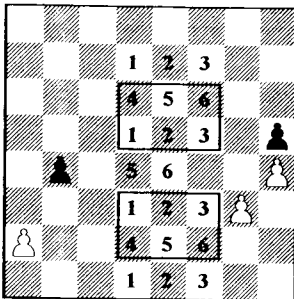
0 = W aan zet wint niet, Z aan zet verliest niet.

.0 = Z aan zet verliest niet.

0. = W aan zet wint niet.

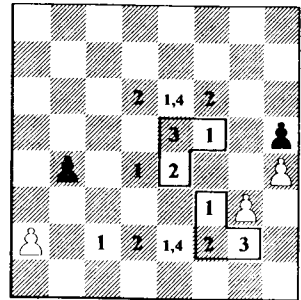
Twee andere getallen = W aan zet wint, Z aan zet verliest; het cijfer geeft aan, hoeveel zetten het duurt voor W eengewonnen positie bereikt.

Nu wordt de tabel volgens het bekende systeem verder ingevuld, uitgaande van de posities d3:d5, e3:e5 en f3:f5. Het resultaat stemt overeen met de oplossing in *ECE*. In de positie WKg1, ZKd3 moet de ZK, in verband met de dreiging g4, naar d4 (0) of e4 (30): 1...Kd4! (0) 2.Kf2 (10) Ke4! (02) 3.Ke2 (30) Kd4! (03)

2b) nummering volgens ZINAR

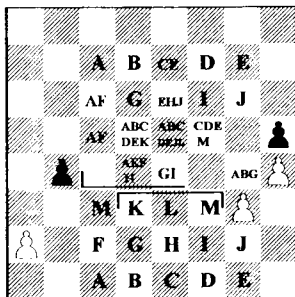
enz. Maar 1...Ke4? (30) 2.Kf2 (02) Kf5 (20) 3.Kf3 (01)/2...Ke5 (20) 3.Ke3 (01). De nummering van ZINAR (fig. 2b) houdt geen rekening met de tegenkans Kg4: in de positie WKe1, ZKe5 moet Z aan zet verliezen. Als hij 1...Kf5 speelt, moet W volgens de nummering winnen met Kd2; dat blijkt echter na 2...Kg4! de verliezende zet. Afgezien daarvan werken de nummers ook niet als de ZK dichtbij de kritieke velden is dan de WK: als de WK op de eerste rij staat, hoeft de ZK slechts naar d5 of e5 te gaan om alle dreigingen te pareren. De nummers van MAIZELIS (fig. 2c) zijn ronduit misleidend. In de posities WKf2, ZKe4 (nr. 2) en WKf3, ZKf5 (nr. 1) verliest Z aan zet, terwijl W aan zet niet wint, maar in de positie WKg2, ZKe5 (nr. 3) verliest Z aan zet niet (1...Ke6!). In de positie WKf3, ZKd4 (nr. 1) verliest Z aan zet

2c) nummering volgens MAIZELIS

niet (1...Ke3!), maar W aan zet wint wel (1.g4!). De fundamentele fout achter deze nummering is, dat een defensieve mogelijkheid (Z verhindert dat W wint) is behandeld als een agressieve mogelijkheid (Z wint, tenzij de WK op een korresponderend veld gaat staan). Er kan op twee manieren worden bewezen dat W niet wint: Z maakt remise

of Z wint. Het laatste is ongetwijfeld minder prettig voor W, maar dat doet voor de vraagstelling niet ter zake. Om de gegevens van de tabel in de praktijk wat hanteerbaarder te maken zijn

2d) koningen op gelijke letters
-> W aan zet kan niet winnen

in fig. 2d de velden van W voorzien van letters. De korresponderende velden bij Z hebben dezelfde letters. Deze zijn gevonden door bij elk veld voor de WK te kijken waar de ZK moet gaan staan om een positie te krijgen waarin het eerste getal een nul is. Bijvoorbeeld c1 = A; in de tabel beginnen de cijferkombinaties met een nul op c7, c6, c5, d5, e5 en d4. Daar komt dan eveneens een A te staan. Zolang de ZK op

dezelfde letters als de WK gaat staan, kan W niet winnen. Als de ZK in de loop van dat proces de ABG op g4 bereikt, wint Z zelfs.

Deze uiteenzetting was wellicht wat diepgravend, maar omdat het systeem van CLARKE het enige is dat niet alleen aangeeft of Z verliest of niet, maar ook bij elke positie de optimale voortzetting(en) geeft, leek het ons de moeite waard dit prachtige systeem voor zoveel mogelijk stellingen geschikt te maken.

Literatuur.

CHERON:

A. Chéron, *Lehr- und Handbuch der Endspiele* (1964), Bd. II, 80-119

CLARKE:

M.R.B. Clarke, *Kings and Pawns: The Theory of Coordinate Squares*, in: *Advances in Computer Chess II* (ed. M.R.B. Clarke, 1980); vgl. van dezelfde auteur *A Quantitative Study of King and Pawn against King*, in: *Advances in Computer Chess I* (ed. M.R.B. Clarke, 1977)

ECE:

A. Matanovic (red.), *Encyclopaedia of Chess Endings*, Vol. 1 (1982)

MAIZELIS:

I. Maizelis, Hoofdstuk 7 in Y. Averbakh, *Pawn Endings* (1974)

WALKER:

A.N. Walker, *Interactive Solution of King and Pawn Endings*, in: *Advances in Computer Chess V* (ed. D.F. Beal, 1989)

ZINAR:

M. Zinar, Hoofdstuk 10 in J. Averbach, *Bauernendspiele* (1988)

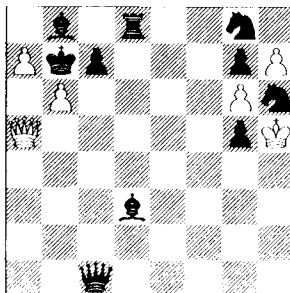
Reacties op dit artikel naar:

R.Hendriks
Koeweij 25
6843 ZL Arnhem

Task

door Harold van der Heijden

De 8 paarden van Chéron, de superdoorbraak van Cathignol, een eerste poging van Rusinek in de richting van de Babson-task, de studie van de eeuw van Kolesnikov en Pervakov (zie EG 104#8320); de gerealiseerde studie-tasks zijn dun gezaaid (in mijn geheugen). Hoeveel tijd zou

Hurtig voor bijgaande studie hebben gesteed na Het Idee? (en hoe zag de eerste prijs van dat toernooi er eigenlijk uit?).

2.p Schackvärlden 1943

1.a8L+ Kc8 2.b7+ Kd7 3.Dd5+ Ke7 4.De5+ Kf8 5.Dxg7+ Kxg7 6.h8L+ K- pat!

Een grap

door Robert Timmer

In het augustusnummer van *EBUR* las ik een aardig artikeltje

van Gerrit Wiersma, getiteld *Schaakstukken in de verschan-sing*. Hierin wordt een aantal studies getoond met het enigszins macabere thema 'zelfpat'. Vol trots besluit Wiersma zijn artikel met een prachtig fragment uit de partij Bosboom - Pieterse, 1987 (?).

Alleen al door het feit dat er onduidelijkheid bestaat over de plaatsnaam en het jaartal van de desbetreffende partij, zou bij menigeen een belletje moeten gaan rinkelen of anders een lichtje moeten gaan branden. Zo niet bij de goedgelovige Wiersma, die zijn artikel afrondt met de woorden 'Uit dit laatste voorbeeld blijkt het eens te meer fascinerend wanneer realiteit en fantasie elkaar ontmoeten in een strijd op 64 velden'.

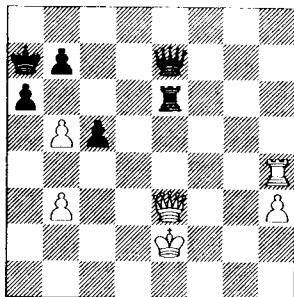
Ik denk dat de heren Bosboom en Pieterse na het lezen van Wiersma's artikel in hun vuistje hebben gelachen, want na een klein onderzoek ontdekte ik dat het vermeende partijfragment gewoon ordinair jatwerk is! De stelling die is afgedrukt in *EBUR* behoort namelijk toe aan de Russische componist Vitold Jakimtsjik, die met deze schitterende studie in 1966 een eerste prijs verwierf in het blad *Sjachmatnaja Moskva*.

Waarschijnlijk heeft Wiersma zijn informatie gehaald uit het onlangs verschenen jubileumboek van de Amstelveense schaakvereniging SV Zukertort-Amstelveen. Onder het kopje *Het*

Eindspel doet Manuel Bosboom net alsof het hier een echte partij betreft (Red: zie kader). Nergens laat hij doorschemen dat het hier gaat om een grap, en dat is eigenlijk een kwalijke zaak. Hoeveel argeloze mensen hebben dit fragment bijvoorbeeld al overgenomen in een clubblad of plaatselijk krantje? Op die manier komen helaas de fabeltjes in de schaakwereld. Jammer!

Er zijn in de praktijk meer voorbeelden bekend van mensen die geësceneerde partijen of anderen studies naar schaaktijdschriften hebben gestuurd om er zelf beter van te worden. Een veelgebruikt foefje is om studies in spiegelbeeld te zetten, waardoor de kans op opsporing natuurlijk aanzienlijk wordt verkleind.

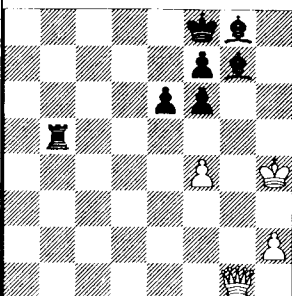
Maar zelfs die inspanning kost de HH. oplichters soms nog te veel werk, getuige het volgende 'partijfragment' dat ik vond in het

2) Larau - v. Both, Nice 1934

Het Eindspel

door Manuel Bosboom

1) Bosboom - Pieterse, ooit-ergens

De contouren van de g(ert)xf6-variant zijn nog evident aanwezig. Met veel banaal geoffer had ik de zwarte monarch naar de koningsvleugel teruggejaagd, waar de 'beslissing' zal vallen.

1.Da1 Lh8 2.Da3+ Kg7 3.Dg3+ Kh7 4.Dd3+ Tf5 5.Dxf5+! Hier trok Gert één wenkbrauw op, bij wijze van lichte verbazing.

5...exf5 6.Kh5 Schroeft zowel de tegenstander als zichzelf aan.

6...Kg7 7.h4 Kf8 8.Kh6 Lg7+ 9.Kh5 Lh8 10.Kh6 Lh7!? 10...Ke7 11.h5=

11.Lxh7 Lg7 12.h5 Lh6! 13.Kxh6 Kg8 pat. Mooi heur, dat dubbele loperoffer...

boek *Das unsterbliche Spiel* van Werner Lauterbach.

(zie diagram vorige pagina)

'Schwarz hat soeben mit Be-
hagen durch seinen Turm auf e6
die Weiße Dame gefesselt und
träumt von Damengewinn. Er
wird jäh aus seinen Träumen ge-
rissen', schrijft Lauterbach in
zijn onschuld.

De 'partij' ging verder met **1.b6+
Kxb6** (1...Kb8 2.Th8+) **2.Th6!**
en wit won.

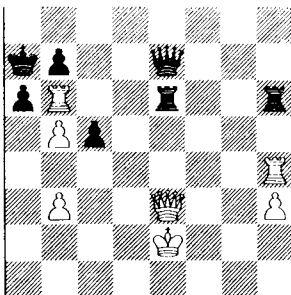
Bah, wat een ongegeneerd staa-
ltje van diefstal, want kennelijk
was Lauterbach niet op de hoogte
van het feit dat Josef Kling en
Bernhard Horwitz reeds in 1851
op eigen kracht de volgende
studie hadden gecomponeerd:

(zie diagram volgende kolom)

Chess Studies 1851

1.Tbx6 Txe6 (1...Dxe6 2.Txh6)
2.b6+! Kxb6 3.Th6 en wit wint.

Ere wie ere toekomt!

3) J. Kling & B. Horwitz: wit
wint

Gelukkig zijn er ook onschuldige
gevallen bekend, waarin het
plegen van 'plagiaat' juist heel
aandoenlijk werkt. Zo berichtte
Siep Postma eens in *Schakend
Nederland* (maart 1989) over het
kampioenschap van Duckstad
1989. In een werkelijk groot-
meesterlijke partij maakt de met
wit spelende Donald Duck korte
metten met ene Guus Geluk. Een
beetje schaker ziet onmiddellijk
dat het hier handelt om een variant
uit de bekende partij Karpov
- Joesoepov, USSR (ch) 1988.
Om dat nog eens te onderstrepen
besluit Postma zijn artikel met

het zinnetje 'De analyses erbij
zijn van oud-wereldkampioen
Anatoly Karpov, met wie Donald
al jaren postzegels ruilt.'

Tot zover niets aan de hand, maar
wie schetste mijn verbazing toen
ik precies een jaar later in de
combinatie-rubriek van *Sjach-
mati Riga* (nr.5/1990) een frag-
ment zag afgedrukt met het lach-
wekkende onderschrift: 'Duck -
Geluk, Holland 1989. Wit speelt
en wint.'

Mij dunkt, nu wordt het toch
langzamerhand tijd dat een
dergelijke 'schaakgeschiedenis-
vervalsing' een halt wordt
toegeroepen. Tot slot een goed-
bedoeld advies aan Manuel Bos-
boom: Een grap is pas dan een
grap als er 'grap' op staat....

Redactioneel commentaar

door Harold van der Heijden

Toen ik het 'partij-fragment' Bosboom-Pieterse in het artikel van Wiersma voor *EBUR* 1993/2 zag, was mijn eerste gedachte iets van 'het feit dat deze combinatie in een partij voorkomt is al zeer bijzonder, maar het feit dat de witspeler 'm achter het bord vindt is mirakuleus'.

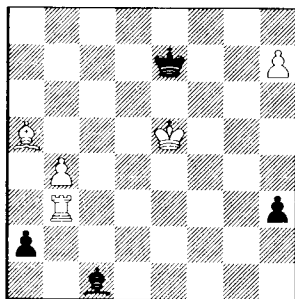
Gerrit Wiersma had me nog wel gevraagd om te proberen de datum en plaats van het plaatsvinden van dit wonder te achterhalen, maar onder de ca. 70.000 partijen in mijn computer waren wel enkele partijen tussen genoemde heren, maar niet de bewuste. Geen haar op m'n hoofd die eraan dacht, en geen belletje of lichtje dat me adviseerde om mijn eindspelstudie-database te raadplegen. Als (hopelijk) onervaren mystificator had Bosboom niet eens de moeite genomen om een zetje of wat weg te laten, of om op z'n minst de stelling te spiegelen. Toen ik onlangs op bladzijde 49 van het door Robert Timmer genoemde jubileumboek de stelling opnieuw zag, was opnieuw mijn enige reactie een naieve blijheid om zo iets schoons. Bij dit artikel treft u ook dit stukje aan (voorheen gepubliceerd in het clubblad van schaakvereniging Zukertort-Amstelveen, *L'Echec*, nummer 72, 1988).

Anticipations

by Alain Pallier

The general problem of anticipations needs a large debate. Here is a interesting case that is worth adding to the file.

In EG 79 the following study by one of the greatest masters of chess compositions, IGM Vladimir Bron was reproduced.

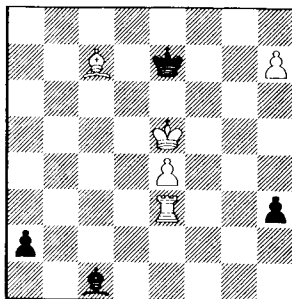
1) Bron 1983

Bron, V

[+0140.22e5e7]

1.p Ukrainian SSR Tourney, 1983
1.Bd8+ (1.Bb6? a1Q+ 2.Bd4 Bf4+ 3.Ke4 h2) **1...Kf7!** (But not 1...Kd7? 2.Rd3+! Ke6(8) 3.Rc3+ winning black's bishop) **2.Rf3+ Kg6 3.h8S+ Kh7** (After 3...Kh5 wins 4.Kf5, followed by 5.Bf6) **4.Rxh3+ Kg8 5.Rg3+ Kh7** (Still avoiding black squares f8,h8) **6.Rg7+! Kxg7** (If 6...Kh6 7.Bf6 +- and if 6...Kxh8 7.Ra7! wins) **7.Bf6+ Kg8** (Or 7...Kh7 8.Ke6 with a similar line) **8.Kf5 Bh6 9.Kg6 a1Q 10.Bxa1 Bg7** (Hoping for 11.Bxg7 stalemate) **11.Lf6!** and wins after 11...Bxf6 12.Kxf6 Kxh8.

A nice study, isn't it? It was a first surprise to see it again in EG 80 (No 5579) as 1st Prize of a *Sportivnaya Gazeta* 1982 (Kiev) tourney (a mysterious tourney: it was perhaps another name of the same tourney). But the real surprise is the following position, probably already identified by connoisseurs:

1) Bron 1949-50

Bron, V

[+0140.22e5e7]

3.c Chigorin MT 1949-50

Difference is minimal in the initial setting. There is a different try: 1.Bd6+? Kd7! but look at the solution:

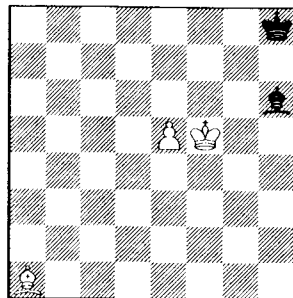
1.Bd8+ Kf7 2.Rf3+ Kg6 3.h8S+ Kh7 4.Rxh3+ Kg8 5.Rg3+ Kh7 6.Rg7+ Kxg7 7.Bf6+ Kg8 8.Kf5 Bh6 9.Kg6 a1Q 10.Bxa1 Bg7 and now:
11.e5 Bxh8 12.e6 Bg7 13.e7 Bf8 14.e8B! Bg7 15.Bf7+ Kf8 16.Bxg7+ or 15...Kh8 16.Bxg7 mate.

But why not, here: 11.Bf6! also winning. So the 1983 study was

in fact a correction, 34 years later....

One can be surprised that such a correction was awarded a FIRST prize, one third of a century later... True, the theme of the 1983 tourney was: "With no more than 10 men, to show a theme or themes discovered by soviet composers". Unquestionably Bron was a soviet composer!.

But there is more: look at the following study:

1) Bron 1974

Bron, V

[+0040.10f5h8]

2.c *Bulletin Problemistica*, 1974

1.Kg6 Bg7 2.e6 Kg8 3.e7 Bf8 4.e8B Ba3 5.Bg7 and **6.Bf7** mate.

So Bron actually made the best use of his 1949 study! An incorrect composition is not considered as an anticipation, nevertheless that practice that consists in entering in tourneys corrections of fragments of previous studies seems debatable.

Anti-Anticipatie II

door Harold van der Heijden

Het is geenszins mijn bedoeling op elk artikeltje dat ik voor *EBUR* schrijf nog eens terug te komen. Misschien is het een goed idee om een en ander eerst eens een tijdje te laten rusten alvorens het aan de openbaarheid prijs te geven.

diagram 1

Maar het is alsof de duvel er mee speelt (zie diagram 1). Zo schrijf ik een artikeltje over een fraaie een prachtig partijfragment dat ik in een studierubriek aantref, doe een uitputtend onderzoek in mijn toch omvangrijke database, en concludeer vervolgens doodleuk dat het fraaie idee niet meer in een studie is uitgewerkt. Verder beschuldig ik en passant iedereen die dat dan zou doen al bij voorbaat van plagiaat...

Gelukkig lieten de heren componisten zich in dit geval van hun beste kant zien. Enkele jaren later (in *Magyar Sakkelet* 1986/9 en 10) blijkt Korányi een aantal studies te hebben ontvangen met het thema van de fraaie koningszet van Szabo (Rinck). En dit uit-

sluitend met de bedoeling om dit idee in een studie uit te werken. Ook de studies in 64 gaat vergezeld van een duidelijke referentie. Bravo!

Alle studies voegen iets fraais toe aan het idee. Allereerst de studie van Grin waarbij naast de Szabozet in de hoofdvariant, wit's koning ook nog **naast** de b-pion (5.Ka6!!) schuilt voor de aanval van het zwarte paard.

A.Grin
[+0013.10a7f3]
64, 1985

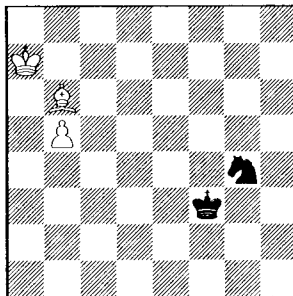

diagram 2

1.Ld4 Ke4 2.Lc3! (2.b6? Kxd4 3.b7 Pe5; 2.Lb2? Pe3 3.b6 Pc4 4.b7 Pa5!) **2...Kd3 3.b6! Kxc3 4.b7 Pe5 5.Kb8!! Pc6+** (5...Pd7+ 6.Kc8) **6.Kc7 Pb4 7.Kb6** en wint of **2...Ph6 3.b6 Pf7! 4.Lf6!** (4.b7? Pd8!) **4...Pd6 5.Ka6!! Kd5 6.Le7!** en wint

Het toeval wilde dat ik juist vandaag ook nog een kopietje vond van een artikel van Paul Lamford

in *The British Chess Magazine*. En wat denkt u.... hetzelfde verhaal, maar twee andere studies!

E.Asaba
[+0003.20a7a2]
64, 1986

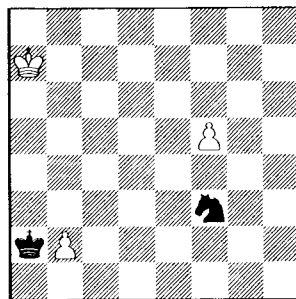

diagram 3

1.b4 (1.f6? Pe5 2.b4 Kb3 3.b5 Kc4 4.b6 (4.Kb6 Pd7+ 5.Kc6 Pxf6 6.b6 Pd5 7.b7 Pb4+ 8.Kb6 Pd5+ 9.Kc6 Pb4+ 10.Kb6 Pd5+) 11.Ka5 Pe7 12.Kb6 Pd5+) **4...Kd5 5.b7 Ke6 6.Kb8 Kd7 7.f7 Pc6+ 8.Ka8 Ke7) 1...Kb3 2.b5 Kc4 3.b6 Kd5 4.b7 Pe5 5.Kb8! Pd7+ 6.Kc8 Kd6 7.f6 Pb6+ 8.Kd8 Pd7 9.f7**

'.... in the June 1986 issue of Chess Life, I was surprised to find a similar case of impeding one's own passed pawn, but the purpose in the second study was different. White is unable to play 1.b7 immediately because 1...Pe5 forces him to find 2.b8P in order to draw!...' Aldus Lamford over de volgende studie:

R.Brieger

[+0003.31a7a5]

1.p *Chess Life*, 1984

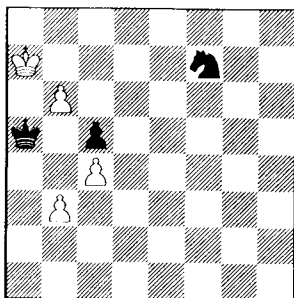

diagram 4

1.Kb7!! (1.b7? Pd8 2.b8P Kb4)
1...Pe5 (1...Pd8+ 2.Kc7 Pe6+
 3.Kd7 Pf8+ 4.Kc6) **2.Kc7 Pd3**
3.b7 Pb4 4.Kb8 Pa6+ (4...Kb6
 5.Kc8 Pa6 6.b8D+ Pxb8 7.Kxb8;
 4...Ka6 5.Kc8 Pc6 6.Kc7) **5.Ka7**
Pb4 6.b8P Pc2 7.Pc6 mat

Selivanov wist het voor elkaar te krijgen om de witte koning twee maal zich voor de oprukkende b-pion te laten verschuilen.

A.Selivanov

[+0003.31a7f6]

64, 1986

(zie diagram volgende kolom)

1.b6 Pg4 2.b7 Pe5 3.Kb8! Pd7+
4.Kc8 Ke6 5.e4 Kd6 6.e5+ Kc6
7.e6 Pb6+ 8.Kb8! en win

Helaas is deze studie neven-oplosbaar, zoals ik in een artikel van Shikril in het Bulletin van de Centrale Russische Schaakclub

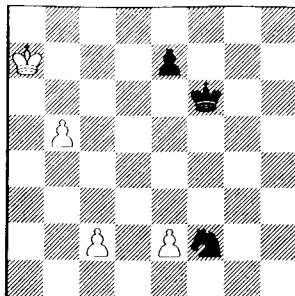

diagram 5

(1989 nr. 7) ontdekte: **3.b8D!**
Pc6+ 4.Kb7 Pxb8 5.Kxb8 Ke5
6.Kc7 Kd5 7.Kd7 e5 8.Ke7 e4
9.Kf6 Kd4 10.Kf5

En toen moet Selivanov een prachtige inval hebben gekregen... Het moest mogelijk zijn om het thema zowel voor de b- als voor de g-pion te laten plaatsvinden. Daarbij was de hulp van een tweetal collega-componisten blijkbaar onontbeerlijk, maar het resultaat mag er dan ook wezen.

V.Kaljagin V.Kirillov A.Selivanov

[+0003.63a7g4]

Magyar Sakkelet, 1986

(zie diagram volgende kolom)

1.b4 Pxf2 2.b5 Kf5 3.b6 Pg4
4.b7 Pe5 5.Kb8!! Pd7+ 6.Kc8
Ke6 7.c4 Kd6 8.c5+ Kc6 9.Kd8
Pb8 10.Ke7 Pd7 11.Kxf7 Kxb7
12.Kg8 Pe5 13.Kxh7 Pg4 14.g6
Pxe3 15.g7 Pd5 16.Kg8!! Pe7+
17.Kf8 Pg6+ 18.Ke8 en win

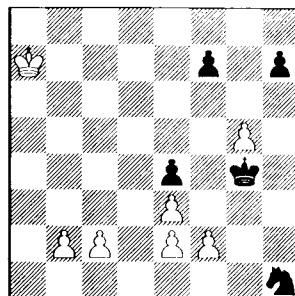

diagram 6

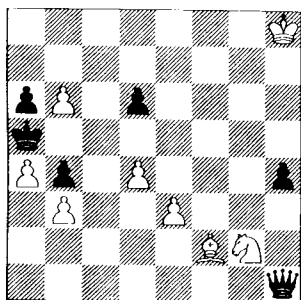
Hoe kan dat nou dat deze prachtstudie zo'n onbeduidend bestaan heeft gehad? Het toeval wil dat ik, toevallig net verlegen om kopij, toevallig bladerend in enkele tijdschriften, het verhaal weer oprakel.

EG geeft al sinds halverwege de jaren 60 een overzicht van de bekroonde studies in de belangrijkste tijdschriften. Mijsns inziens zou het voor de propaganda van het door ons geliefde schaakgebied het zeer wenselijk zijn als er in *EG* ruimte wordt ingeruimd voor 'de studies met een verhaal'. Aan talentvolle schrijvers is geen gebrek, evenmin aan dergelijke studies. Was het Saavedra-verhaal al voordat we met deze eeuw begonnen niet precies wat de opdat-moment-nog-niet-helemaal-geïnteresseerde-leek slikt als zoete koek?

Kraken en renoveren

door Jasper van Atten

In het bekende schaakboek *De Koning* van J.H. Donner (samenstellers Tim Krabbé en Max Pam) komt op blz 60 de volgende studie voor:

1) A. Kovalenko: wit wint

Soviet Chess Composers, 1947
1.b7 h3 2.Lg1! hxc2+ 3.Kg7 d5 4.b8L Kb6 5.Lbh2! en wint.

Deze fraaie studie bleek echter incorrect, zwart wint als volgt:
 1.b7 h3 2.Lg1 h2! en wint.

Deze voor de studie fatale zet werd zoals Donner aangaf gesignaleerd in het franse schaaktijdschrift *Europe Echecs*.

De studie met verrassende minorpromotie vraagt om herstel. Echter daar druk mee aan de slag bemerkte ik dat er tenminste nog één en mogelijk nog een derde mogelijkheid voor zwart aanwezig is om in ieder geval remise te forceren.

1.b7 h3 2.Lg1! hxc2+ 3.Kg7 Dh4! (i.p.v. 3...d5) 4.b8D De7+ 5.Kg6 De6+ 6.Kg5 De7+ enz. Ook door met de witte koning naar 'onderen' te gaan is eeuwig schaak het resultaat. De zwarte dame kan via c2 altoos schaak blijven geven. De pointe is dat wit géén Ke4 kan spelen, daar ...d5+ een dulle (zwarte) dame oplevert!

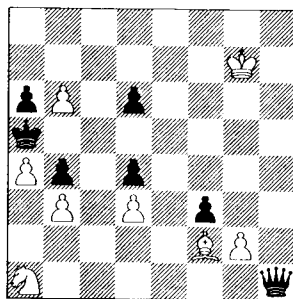
De derde incorrectheid is gebaseerd op dezelfde derde zwarte zet Dh4:

3...Dh4! (i.p.v. 3...d5) 4.b8D Dg5+ 5.Kh7 Dh5+ 6.Kg7 Dg5+ 7.Kf7 Dd5+ 8.K- Dxb3 en winst voor wit lijkt problematisch, de zwarte pion op b4 lijkt nauwelijks te stoppen (mede door de ongelukkige stand der witte loper op g1), bijvoorbeeld 9.Dxd6 Dd1 10.Dh2 Dc2 enzovoort. Andere mogelijkheden lijken wit nauwelijks meer perspectief te bieden. Nu maakt het voor de studie uiteraard niet uit of er één of meerdere fouten tevoorschijn komen (één is immers al voldoende om de studie te doen mislukken), maar als men zoals mij overkwam al een geheel nieuwe versie heeft gemaakt dan ligt het wel even anders!

De enige mogelijkheid die ik heb kunnen vinden om tot een correct versie te komen is om de studie met één zet te bekorten.

De zwarte pion wordt van h5 naar f3 verplaatst (ter voorkoming van 2...h2!) en paard g2 naar a1 (ter voorkoming van de studie krakende damezet Dh4 in twee

varianten). Verder staat pion b3 verdedigd en kan de witte koning nu wel aan eeuwig schaak ontkomen omdat ...Dc2 als mogelijkheid ontbreekt. Hier dan de verbeterde versie van Kovalenko's studie:

2) A. Kovalenko, versie J. van Atten: wit wint

1.b7 fxg2 2.Lg1! d5! 3.b8L! Kb6 4.Lbh2 en wint

De pointe's van de studie: minorpromotie, opsluiting zwarte dame, alsmede de fraai gepointeerde pat pogende zet d5 blijven behouden, zodat de inhoud van de studie overeind blijft!

Eén variant waarin wit tot winst tracht te komen op andere dan die in de oplossing is nog vermeldenswaard. Na bijvoorbeeld

1.b7 g2 kan wit i.p.v. 2.Lg1! ook 2.b8D proberen. Echter zwart houdt dan (net) remise door eeuwig schaak of pat: 2...g1d+ 3.Lxg1 Dxc1+ 4.Kf7 Df2+

5.Ke7 De3+! (5...De2+? 6.Kd8! en wint) 6.Kd8 (6.Kd7 komt op 't zelfde neer, de zwarte dame kan met 6...Dh3 dezelfde situatie bereiken als met 6.Kd8) 6...Dg5+ 7.Kc7 Dg7+ 8.Kc6 Dg2+ 9.Kd7 Dg7+ (pion d6 nemen is uiteraard wegens damverlies taboe, en tevens is de zwarte dame dan dol!)

10.Kc8 Dg8+ 11.Kb7 Dd5+ 12.Ka7 Dc5+ (maar ook 12...Df7+! 13.Db7 d5! is voldoende) 13.Ka8 Dc6+ 14.Db7 d5! en nu 15.Dxc6 pat of 15.- Dxb7+ 16.Kxb7 pat. In feite is dit nog een mooie verleidingsvariant.

Zwart kan de patdreigende zet d5 ook op een ander moment proberen, bijvoorbeeld 1.b7 Dxc2+ (i.p.v. 1...fxg2) 2.Kf7 d5 en nu: 3.b8D? en de zwarte dame is dol! Maar 3.Lh4! Kb6 (anders mat door 4.Ld8) 4.b8D+ Kc6 5.Lg3 en mat volgt (of damewinst).

Bladvulling

door Henk Muzerie

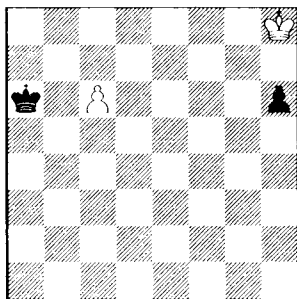

diagram 1

Réti, 1921
wit aan zet maakt remise

Van dit beroemde eindspel heb ik nog nooit een bevredigende uitleg gezien. De witte koning is te ver weg om de zwarte pion tegen

te houden of de witte te ondersteunen, dus lijkt wit te moeten verliezen. De paradox is dat beide constatering niet mogen worden opgeteld. Als een dubbele aanval wordt beantwoord met een enkelvoudige verdediging, slaagt (of wordt een tempo gewonnen voor) een van beide aanvallen. De bekendste vorm is de vork.

Réti's studie toont enkele van zulke tempowinsten achter elkaar. Vergelijk ook het volgende diagram (2). Wit aan zet veroverd een van beide pionnen (minor-promotie niet toegestaan). Dat ons mensenverstand hier een fout maakt komt doordat deze situatie zich in het werkelijke leven niet voordoet (daar mogen de pionnen tegelijk zetten).

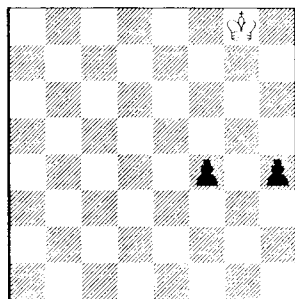

diagram 2

De gebruikelijke explicatie zoekt het geheim in de diagonale opmars van de witte koning. Deze heeft er echter niets mee te maken.

Inhoudsopgave 5e jaargang nummer 3

		pag
Redactioneel	Harold van der Heijden	1
Van Uitstel komt Afstel (deel 2)	Wouter Mees	2
(Un)solved Mysteries	Harm Benak	6
Thematische Zuiverheid	Henk Muzerie	7
De Saavedra-studie II	Harold van der Heijden	8
Het Ballet der Koningen	J.Buijs & R.Hendriks	9
Task	Harold van der Heijden	14
Een Grap	Robert Timmer	15
Anticipations	Alain Pallier	17
Anti-Anticipatie II	Harold van der Heijden	18
Kraken en Renoveren	Jasper van Atten	20
Bladvulling	Henk Muzerie	21